

مؤسسه پژوهشی
تاریخ ادبیات کودکان

گزارش «با من بخوان»
در مرکز توانمندسازی آوای ماندگار
۱۳۹۶-۱۳۹۷

برنامه‌ی «با من بخوان»
در مرکز توان‌مندسازی
آوای ماندگار
در یک نگاه

مکان / زمان	تهران - مولوی - محله دروازه غار ۱ دی ماه ۱۳۹۶ تا ۳۰ آذر ماه ۱۳۹۷
همکاران	همکاران پروژه: فرشته دباغ (مسئول پروژه) هورزاد عطاری، آرمیدا رضوی، مهتاب شهرابی، سارا یوسف‌پور، مژگان آقایی، فاطمه خوش‌زحمت، لیلا رهنما
	پشتیبانان: پشتیبان کتابخانه: آقای محمود مصطفی زاده مدیرعامل شرکت مشارکت سهند آذر- ناودیس راه (سانا) پشتیبان اجرای برنامه برای پیش‌دبستان: مرکز توان‌مندسازی آوای ماندگار موسسه پژوهشی تاریخ ادبیات کودکان
تعداد کتاب‌های ارسالی	تعداد بیش از ۱۱۰۰ جلد کتاب تعداد ۱۰۰ جلد دستنامه به همراه برگه‌های فعالیت، پوستر، کتابخانه برزنتی کلاسی
تعداد کودکان و مربیان	۴۲ کودک پیش دبستان حدود ۱۱۰ کودک و نوجوان عضو کتابخانه

آشنایی با مرکز

و

پیشینه‌ی برنامه

«با من بخوان»

مرکز توانمندسازی آوای ماندگار که در منطقه مولوی - دروازه غار تهران واقع است با هدف تغییر شرایط کودکان و مادران تاسیس شده است. این مرکز تلاش دارد با سوادآموزی، آموزش و ارتقای مهارت‌های مادران، دختران و زنان سرپرست خانوار برای کار و کسب درآمد و توانمندسازی آنان با مهارت‌های اجتماعی و شغلی لازم، آنان را در رویارویی با مشکلات خانه و اجتماع یاری کند. برنامه‌ی «با من بخوان» از اردیبهشت ۹۳ همکاری خود را با این مرکز آغاز و در راستای کاهش اثرات آسیب‌های اجتماعی بر کودکان و نوجوانان برنامه‌های گوناگونی را در این مرکز اجرا کرده است.

از بهار ۹۳ به کوشش موسسه پژوهشی تاریخ ادبیات کودکان کتابخوانی با کودکان پیش‌دبستانی در مرکز توانمندسازی آوای ماندگار برای کودکان آغاز شد. هدف آن بود که برای کودکان زنان سرپرست خانوار یا بدسرپرست که در این مرکز سرگرم خیاطی هستند، برنامه‌ی کتابخوانی برگزار شود. در تابستان ۹۳ با تعطیل شدن مدارس، «برنامه با من بخوان» و آموزش خلاق برای ۵۶ کودک در گروه‌های سنی مهد کودک، پیش دبستان و کلاس اول و دوم دبستان به اجرا درآمد.

در تابستان سال ۹۵ نیز، ۶ نفر از مربیان آموزش دیده‌ی «با من بخوان» هفته‌ای سه روز با حضور در این مرکز به اجرای نشست‌های بلندخوانی و انجام فعالیت‌های در پیوند با کتاب با کودکان پرداختند.

در سال تحصیلی ۱۳۹۶ فاز جدیدی از اجرای برنامه «با من بخوان» در مرکز توانمندسازی آوای ماندگار آغاز شد

در سال ۱۳۹۶ بنا به درخواست هیئت مدیره آوای ماندگار و با توجه به شرایط بحرانی این محله از تهران که درگیر آسیب‌های اجتماعی زیادی از جمله اعتیاد، فقر و بیکاری است، «با من بخوان» فاز دیگری از برنامه را برای راه‌اندازی کتابخانه کودک‌محور برای همه گروه‌های سنی و اجرای برنامه‌های آموزش از راه ادبیات و ترویج کتابخوانی در کلاس‌های پیش‌دبستان این مرکز آغاز کرد.

این برنامه شامل سه بخش به شرح زیر بود:

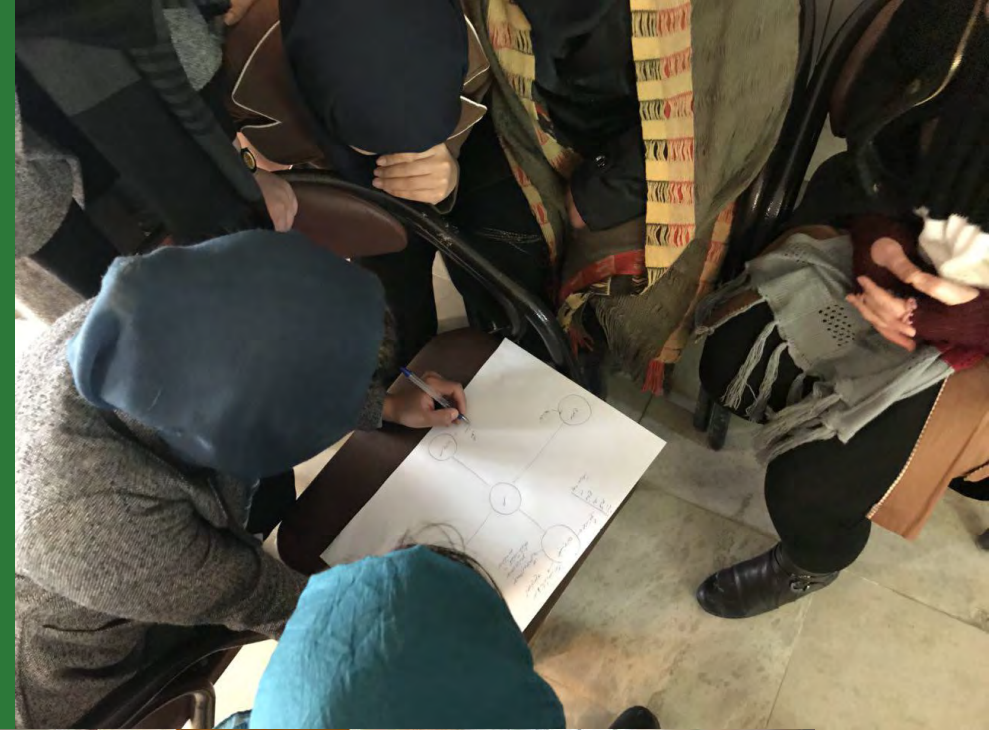
- ❖ راه‌اندازی کتابخانه کودک‌محور به پشتیبانی آقای محمود مصطفی‌زاده
- ❖ برگزاری کارگاه‌های آموزشی و نظارت بر اجرای برنامه از سوی موسسه پژوهشی تاریخ ادبیات کودکان
- ❖ اجرای برنامه‌های آموزش خلاق از راه ادبیات و ترویج کتابخوانی در کلاس‌های پیش‌دبستان مرکز با پشتیبانی مسئولین مرکز توانمندسازی آوای ماندگار

برگزاری کارگاه‌های آموزشی و کارورزی

- ❖ مربیان معرفی شده از سوی مرکز توانمندسازی آوای ماندگار در طول سال گذشته در کارگاه‌های آموزشی که از سوی کارشناسان و آموزشگران موسسه پژوهشی تاریخ ادبیات کودکان برگزار شده است شرکت کرده‌اند.
- ❖ شماری از این کارگاه‌ها به طور مشترک در محل «خانه حمایتی آموزشی محمودآباد شهرری» و با حضور مربیان دیگر مراکز تحت پوشش «با من بخوان» برگزار شده و تعدادی از کارگاه‌ها نیز در محل «خانه با من بخوان»، که به برگزاری کارگاه‌های موسسه پژوهشی تاریخ ادبیات کودکان اختصاص دارد، اجرا شده‌اند.
- ❖ مربیان مرکز توانمندسازی آوای ماندگار پیش از شروع اجرای برنامه در این مرکز، مدتی در خانه حمایتی آموزشی محمودآباد شهرری، که از مراکز موفق «با من بخوان» در حاشیه‌ی تهران است، تحت نظارت خانم فرشته دباغ از کارشناسان با تجربه‌ی «با من بخوان» به کارورزی پرداختند و به شکل عملی آموخته‌های کارگاه‌ها را در آموزش و کتابخوانی با کودکان به کار گرفتند.

عناوین و موضوع‌های کارگاه‌ها

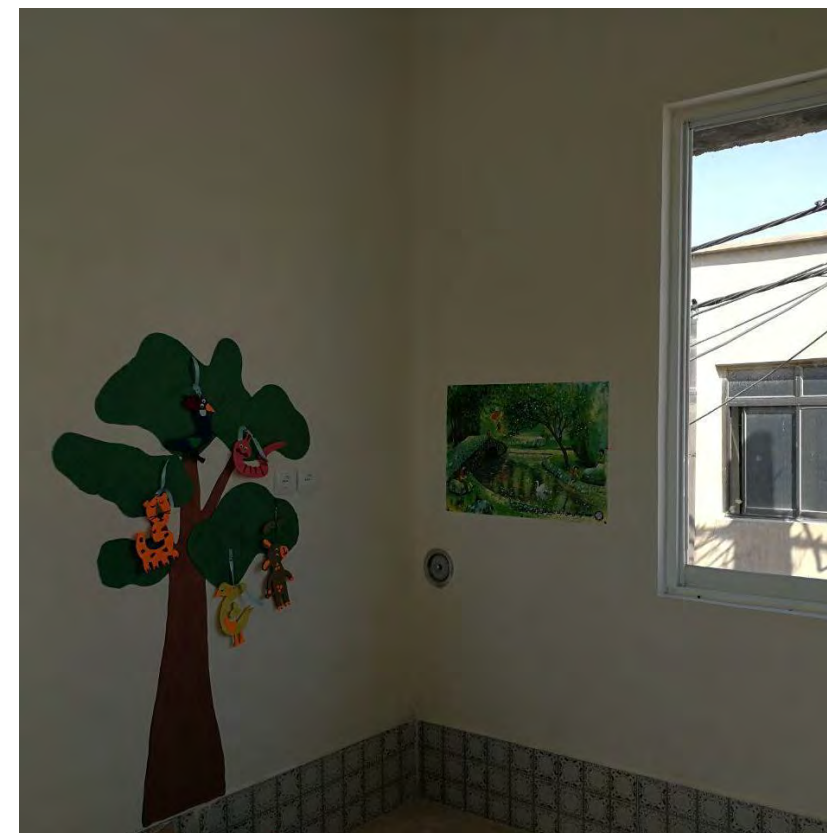
- ❖ کارگاه آشنایی با ادبیات کودک و کتاب‌های باکیفیت
- ❖ آشنایی با تصویر در کتاب‌های کودکان و تصویرخوانی
- ❖ کارگاه آشنایی با عناصر داستان
- ❖ کارگاه شیوه‌های بلندخوانی، و سامان‌دهی و برگزاری نشست‌های کتابخوانی
- ❖ کارگاه هنر و نمایش در پیوند با کتابخوانی (ساخت عروسک، صحنه، پشت صحنه، ماسک و اجرای نمایش)
- ❖ کارگاه کتابخانه‌ها (آشنایی با کتابخانه کودک‌محور و فضای غنی از سواد، نقش مربی یا کتابدار به عنوان یک ترویج‌گر و سازمان‌دهی کتاب‌ها به شیوه ساده)
- ❖ کارگاه آواورزی و الفباورزی (از سری کارگاه‌های آموزش خلاق سواد پایه: روش‌های خلاق آموزش آواها و الفبا از راه داستان، شعر، موسیقی و بازی، و آماده کردن کودکان برای دوره‌ی خواندن و نوشتن)
- ❖ کارگاه آموزش خلاق ریاضی (از سری کارگاه‌های آموزش خلاق سواد پایه: کار با بسته‌های ریاضی آموز "لولوپي+صفر" و "لولوپي+یک"، روش‌های غیرمستقیم و جذاب شیوه‌های اندیشه‌ورزی و مفاهیم ریاضی از راه داستان، شعر، موسیقی و بازی)

راه‌اندازی کتابخانه کودک محور آوای ماندگار

❖ پس از آن‌که مسئولان مرکز توانمندسازی آوای ماندگار برای تاسیس کتابخانه اتاق بزرگی را در طبقه‌ی دوم ساختمان این مرکز در اختیار گروه «با من بخوان» قرار دادند، کارشناسان گروه فضاسازی کتابخانه‌های «با من بخوان» بر اساس اصول و استانداردهای کتابخانه‌های کودک محور، فضایی جذاب، راحت و در عین حال آموزنده برای کودکان طراحی کردند.

همکاران «با من بخوان» در حال آماده‌سازی کتابخانه

کتابخانه در حال آماده سازی

در این کتابخانه بیش از ۱۱۰۰ جلد کتاب با کیفیت و بیش از ۱۰۰ جلد دستنامه
به همراه برگه‌های فعالیت قرار دارند.

کتابخانه «با من بخوان» چه ویژگی‌هایی دارد؟

- ❖ کتابخانه‌ی کودک‌محور «با من بخوان» کتابخانه‌ای فعال و پویا و پایگاهی است برای تأمین منابع برنامه‌های کتاب‌خوانی و فرصتی برای حضور کودکان در مکانی که همه‌ی اجزاء و برنامه‌های آن کودکان را به خواندن تشویق می‌کند، به آن‌ها آرامش و شادی می‌بخشد و کودکان می‌توانند خلاقیت و تخیل خویش را در آن پرورش دهند.
- ❖ کتابخانه‌ی «با من بخوان» تنها مکانی برای نگهداری کتاب و مطالعه‌ی فردی نیست. بلکه کتابخانه‌ای است دارای کتاب‌های باکیفیت و کتابداران آموزش‌دیده که نشست‌های بلندخوانی و فعالیت‌های در پیوند با کتاب‌ها در آن صورت می‌پذیرد، کتابخانه‌ای است هم‌تراز رغبت کودکان و دارای فضای سرشار از سواد. در این گونه کتابخانه‌ها کتاب‌ها همواره در دسترس و در معرض دید کودکان قرار دارند و به نیازها و حقوق کودک توجه شده است.
- ❖ در سازماندهی کتاب‌ها در دسترس بودن کتاب مورد توجه قرار می‌گیرد. خدمات فنی به روش‌های ساده انجام می‌شود. کتاب‌ها بر اساس سن و گونه، با استفاده از برچسب‌های رنگی طبقه‌بندی می‌شوند. استفاده از برچسب‌های رنگی به کودکان در شناخت آسان موضوع و گروه سنی کتاب کمک می‌کند.

کتابخانه آوای ماندگار از این گونه کتابخانه‌هاست!

کودکان و نوجوانان محل در تمامی گروه‌های سنی می‌توانند به این کتابخانه زیبا مراجعه کنند و از خدمات آن بهره‌مند شوند.
در حال حاضر این کتابخانه حدود ۱۱۰ عضو دارد و به تدریج اعضای آن در حال افزایش است.

همچنین این کتابخانه اکنون در دو شیفت صبح و بعدازظهر محل آموزش بیش از ۴۰ کودک پیش دبستان است و مربیان آموزش دیده‌ی این مرکز به اجرای برنامه برای این گروه سنی مشغولند و آموزش‌های خود را در مقطع پیش دبستان بر اساس رویکرد آموزش خلاق سواد پایه و در پیوند با ادبیات کودکان پیش می‌برند.

شناخت و آگاهی درباره‌ی احساس‌ها از مهارت‌های اجتماعی است. کودکان با درک احساس‌های گوناگون می‌توانند واکنش مناسبی داشته باشند و خود را به درستی بروز دهند. مجموعه کتاب‌های «احساس‌های خرگوشی» و فعالیت‌های در پیوند با آن و گفت‌وگوی گروهی، کودکان را در شناخت احساس‌های خود و دیگران (مانند شادی، غم، ترس و خشم) یاری می‌دهد.

نمونه‌ای از گزارش‌های مربیان

❖ تاریخ: چهارشنبه - ۹۷/۶/۱۴ - مربیان: فریده جوزی، منیژه نصیری

❖ مقطع: پیش دبستان - تعداد کودکان: نوبت صبح ۱۲ نفر - نوبت عصر ۱۵ نفر

❖ نام کتاب: خرگوش کوچولوی ترسو

در آغاز روی جلد کتاب را به کودکان نشان دادیم و درباره‌ی حالت چهره‌ی خرگوش سوال کردیم. هیچ کدام از کودکان نمی‌دانست که خرگوش ترسیده است؛ بعضی گفتند که خرگوش ناراحت شده است، به آن‌ها توضیح دادیم که او از چیزی ترسیده است.

سپس کتاب را بلندخوانی کردیم و پس از بلندخوانی به پرسش و پاسخ درباره‌ی متن داستان پرداختیم برای مثال پرسیدیم خرگوش کوچولو از چه چیزهایی می‌ترسید؟ کودکان پاسخ دادند: از عنکبوت، تاریکی، هیولا و...

بعد از کودکان پرسیدیم که خودشان از چه چیزهایی می‌ترسند، یکی از آن‌ها گفت: من وقتی لامپ خاموش می‌شود می‌ترسم. دیگری گفت: من از مامور پلیس که آدم‌ها را دستگیر می‌کند می‌ترسم. و یکی گفت: من از جن می‌ترسم.

سپس موضوع داستان را به خاطرات و تجربه‌های کودکان ربط دادیم. از آن‌ها پرسیدیم آیا یادشان می‌آید که از چیری خیلی ترسیده باشند؟ کودکان خاطراتی از ترسیدن به یاد آوردند. یکی تعریف کرد که: یک بار من یک خواب ترسناک دیدم که یک دزد بچه‌ها را می‌گرفت و توی گاری‌اش می‌انداخت و با خود می‌برد و من از دست او فرار کردم.

برای فعالیت نوبت صبح به کودکان خمیر بازی دادیم و از آن‌ها خواستیم که چیزهایی را که از آن می‌ترسند با خمیر درست کنند و در نوبت عصر هم به آن‌ها برگه سفید دادیم تا چیزهایی را که از آن‌ها می‌ترسند نقاشی کنند.

کودکان همراه با
«المر» فیل رنگارنگ
داستان به اهمیت
تفاوت‌ها پی می‌برند
و اعتماد به نفس
خود را تقویت
می‌کنند.

تقویت مهارت‌های دست‌ورزی کودکان در فعالیت‌های در پیوند با بلندخوانی

فعالیت‌های
کتاب «قورباغه و
گنج»

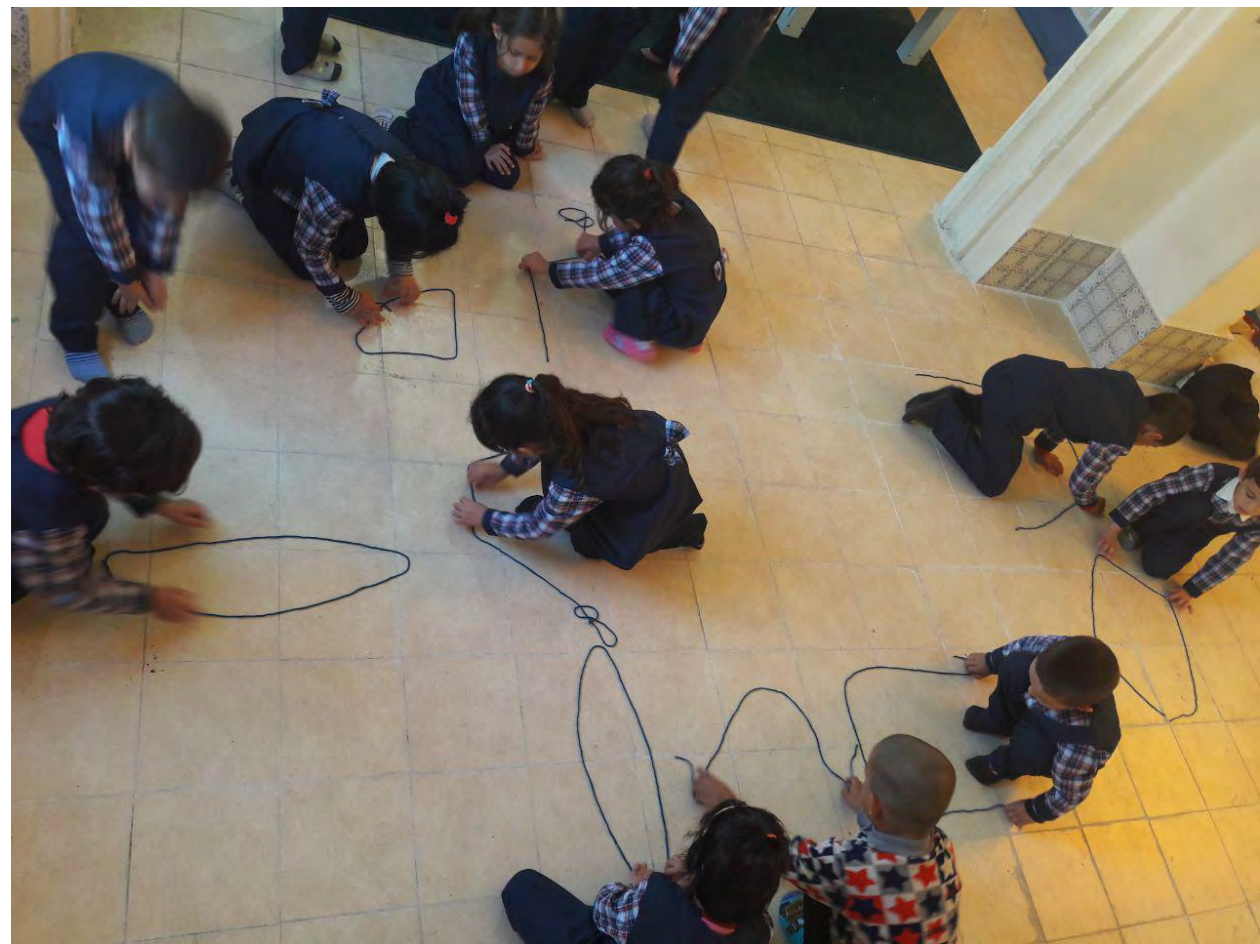

ساخت ماسک شخصیت‌های کتاب‌ها توسط کودکان

کودکان با الهام از شخصیت
کاکا کلاغه (شخصیت
داستانک‌های الفباورزی)
با کمک مربیان کلاغ‌های
کوچکی ساخته‌اند و آن‌ها را
روی شاخه‌های درختان
می‌نشانند.

ساخت اشکال هندسی با طناب - فعالیت کتاب آموزش خلاق ریاضی

پس از خواندن داستانک «چرخ خیاطی» از کتاب آواورزی، مربیان کودکان را به طبقه پایین و کارگاه خیاطی آوای ماندگار بردند تا آوای چرخ را بشنوند و تکرار کنند.

مادران و بانوان زیادی در این کارگاه‌ها به کار و درآمدزایی برای خانواده مشغول‌اند.

پیوند دادن یادگیری با زندگی کودکان تاثیر زیادی در ماندگاری و درک کامل آموخته‌ها دارد.

فعالیت‌های خلاق هنری بخش
مهمی از فعالیت‌های پس از
بلندخوانی است.

ای مثل ایمو (پرنده ای اهل استرالیا و دوست کاکا کلاغه در کتاب الفباورزی)
ای مثل ایران...
ایران، کویر، دریا و رشته کوه‌های بلندی دارد...

بلندخوانی کتاب «پیکو جادوگر کوچک»
برای کودکان گروه سنی ۱۰-۱۳ سال.
هر کدام از کودکان «جادوگر کوچک»
خود را ساخته‌اند. آیا این جادوگر
شگفت انگیز قرار است آرزوهای آنان را
برآورده کند؟

نشست‌های بلندخوانی با مادران

❖ با هماهنگی با مسئولان آوای ماندگار قرار است هفته‌ای یک بار نشست‌های بلندخوانی برای زنان و مادرانی که در مرکز مشغول به کار هستند برگزار شود. این نشست‌ها می‌تواند به بهبود روحیه‌ی این بانوان و ایجاد علاقه به کتابخوانی یاری رساند. در این نشست‌ها تعدادی از دختران نوجوان هم حضور دارند و برنامه‌ی «با من بخوان» امیدوار است که از این راه به تدریج این دختران خود به بلندخوان‌های حرفه‌ای تبدیل شوند و برای کودکان دیگر کتابخوانی کنند. این بهترین روش برای آموزش غیرمستقیم کودکان و نوجوانان، علاقه‌مند کردن آنان به کتاب، تقویت سواد و آموزش نیروهای آتی آوای ماندگار است. این پیشنهاد مورد استقبال مادران قرار گرفته است.

انتخاب کتاب مناسب و
بلندخوانی آن در جمع، زمینه‌ی
خوبی برای بحث، گفت‌وگو و
تبادل نظر فراهم می‌کند.

ارزیابی برنامه و دستاوردها

- ❖ پیش از اجرای برنامه‌ی «با من بخوان»، کودکان این مرکز از برنامه‌ی آموزشی سیستماتیک‌ی بهره‌مند نبودند. شماری از مادران شاغل در آوای ماندگار کودک خود را همراه می‌آوردند و در کلاس‌های مهد یا پیش‌دبستان نزد مربیان می‌گذاشتند و مربیان هم در حد توان خود قصه یا کتابی را برای کودکان می‌خواندند یا صرفاً برای سرگرم کردن کودکان بدون هدف و برنامه‌ی خاصی به نقاشی و کاردستی می‌پرداختند. اما با اجرای برنامه «با من بخوان» و آموزش مربیان، اینک یادگیری کودکان بر اساس اصول آموزش خلاق، به شکل سیستماتیک، با برنامه و رویکرد ویژه‌ای انجام می‌شود.
- ❖ در نوع نگاه و بینش مربیان نسبت به کودک و یادگیری، تغییرات مثبتی بوجود آمده که در شیوه‌ی رفتار و گفتار مربیان نسبت به کودک مشخص است.
- ❖ تشکیل کلاس پیش‌دبستانی در دو شیفت و آموزش کودکان با پکیج‌های آواورزی، الفباورزی، لولویی و بلندخوانی و فعالیت‌های در پیوند با کتاب‌ها در رشد کودکان تأثیر خوبی داشته است. کودکان با علاقه و با شوق به کلاس وارد می‌شوند.
- ❖ کودکان در دست‌ورزی و کارهای خلاق رشد خوبی داشته‌اند.

ارزیابی برنامه و دستاوردها

- ❖ گوش کودکان نسبت به شنیدن حساس شده و به صداها یا آواها به خوبی گوش فرا و واکنش نشان می‌دهند. واکها (حروف) را به خوبی یاد گرفته‌اند و در شعر خوانی رشد بسیار خوبی داشته‌اند. پیش‌تر بسیاری از کودکان به دلیل دو زبانه بودن بسیاری از واژه‌ها را غلط تلفظ می‌کردند که این مشکل بسیار کم‌تر شده است. دو کودک لکنت زبان داشتند که شناسایی شده‌اند و مربی وقت بیش‌تری به آن‌ها اختصاص می‌دهد. خانواده این دو کودک پس از صحبت‌های بسیار قانع شده‌اند که به گفتار درمان مراجعه کنند.
- ❖ علاقمندی کودکان به کتاب و کتابخوانی بسیار بیش‌تر شده است. اغلب کودکان پیش‌دبستان هر روز کتاب امانت می‌گیرند و اگر مادر یا پدر با سواد باشند از آن‌ها می‌خواهند که آن را برای‌شان بخوانند. کارت فهرست امانت کتاب بسیاری از کودکان با چندین صفحه پر شده است.
- ❖ کودکان در تعاملات و ارتباط‌گیری با هم سن و سال‌های خود رشد کرده‌اند. از نظر قدرت بیان و اظهار نظر بسیار فعال شده‌اند
- ❖ در نهایت، به دلیل این‌که بیشتر کودکان از قشر آسیب‌پذیر جامعه هستند و بسیاری از آنان هر روز مورد خشونت خانواده و محیط اجتماعی قرار می‌گیرند کلاس‌های «با من بخوان» ساعات آرامش‌بخشی را برای آنان فراهم کرده است.

خود را در آینه کتاب‌ها می‌یابیم و همگام با برنامه‌ی «با من بخوان»
به سوی آینده روشن‌تر گام بر می‌داریم ...